

НА ПОШАНУ ПАМ'ЯТІ ПАТРІАРХА ЙОСИФА СЛІПОГО (ДО 125-РІЧЧЯ З ДНЯ ЙОГО НАРОДЖЕННЯ)

20 лютого 2018 року в Актовій Залі Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, за ініціативи Лікарської Комісії НТШ, відбулося засідання медичної громади Львова «На пошану Йосифа Сліпого (до 125-річчя з дня його народження)». В рамках заходу була проведена книжкова виставка, яку підготував колектив бібліотеки ЛНМУ. Присутні мали змогу ознайомитись з книгами, які видав Патріарх під час перебування в Римі. Релігійне товариство для українських католиків «Св. Софія» (Рим) передало їх до України.

Крім книжкових експонатів, були представлені світлини Йосифа Сліпого, листівки та диски з ексклюзивними записами. Наприклад, «Божественну літургію служить Патріарх Йосиф Сліпий. Реставрований звукозапис».

Головною подією заходу стала зустріч медичної громади з почесним гостем, владикою Глібом (Лончиною), єпископом Української Греко-Католицької Церкви, єпархом Єпархії Пресвятої родини у Великобританії, апостольським візитатором для українців греко-католиків Ірландії, головою оргкомітету Ювілейного року патріарха Йосифа Сліпого. Також на зустрічі була Любов Двудіт (з дому Наконечна) – внучата племінниця Патріарха Йосифа Сліпого.

Владика неодноразово зустрічався з Йосифом Сліпим ще в дитинстві, під час відвідин Блаженнішим діаспори українців греко-католиків у Канаді, а згодом, під час навчання в Римі, став його учнем. Саме від патріарха Гліб Лончина прийняв священниче рукопокладення. Під час свого виступу владика розповів про непросту долю Великого Українця, видатного церковного діяча та вченого-богослова – Блаженнішого Йосифа Сліпого. Патріарх, який за життя мав багато титулів (отець, доктор, ректор, єпископ, архієпископ, митрополит, зрештою, патріарх), називав себе «В'язень Христа ради». Саме ці три слова повною мірою характеризують життя та діяльність Блаженнішого, який, не прагнучи особистої слави та визнання, вважав своїм обов'язком безперестанне служіння Господу та невтомну працю на благо народу України.

Йосиф Сліпий народився 17 лютого 1892 року в досить заможній селянській родині села Заздрість на Тернопільщині. Ще з дитинства майбутній Патріарх мріяв стати священником і не мислив для себе іншої професії. Тож після закінчення гімназії продовжив навчання в духовній семінарії. Наблизившись до своєї мети, юний Й. Сліпий відчував велику радість, водночас і певну настороженість. Випускники семінарії тоді здебільшого ставали парохами та на все життя залишались у своїй парафії, все глибше зав'язуючи в побуті. Здібний студент, якому легко давались науки та іноземні мови, бажав поєднувати душпастирство з науковою діяльністю, і поділився своїми сумнівами з Андреем Шептицьким, з яким познайомився ще під час навчання в гімназії, коли той перебував з візитом на Тернопільщині. Митрополит, оцінивши здібності хлопця, посприяв переводу його для подальшого навчання до університету Інсбрука на теологічний і філософський факультети, де навчалось багато українських студентів (серед них і Блаженний Климентій Шептицький, брат Митрополита). Це були нелегкі роки, адже в Європі лютувала Перша світова війна, несучи голод, розруху та смерть. Незважаючи на скрутні часи, Сліпий зумів отримати ступінь доктора богослов'я, згодом продовжив навчання в Римі. Повернувшись до Львова професором догматичного богослов'я, Йосиф Сліпий прийняв сан (30 вересня 1917 року в Унівській лаврі священниче рукопокладення провів сам Митрополит Андрей, який щойно повернувся після тривалого ув'язнення в Росії) та отримав посаду викладача Львівської духовної семінарії, паралельно провадячи душпастирську діяльність. Вже за чотири роки став ректором семінарії, допомагав Шептицькому розбудувати

її до рівня академії, паралельно створив та очолив богословське наукове товариство, видавав журнал «Богословія». З 1929 року семінарії присвоїли статус Львівської Богословської Академії. Коло інтересів майбутнього Патріарха було надзвичайно широким: він добре розбирався в біології, зокрема ботаніці, багато подорожував, цікавився історією, мистецтвом. За дорученням Шептицького розшукував і відновлював старовинні ікони.

Під час першої радянської окупації Західної України 22 грудня 1939 року Сліпий був таємно хіротонізований архієпископом з правом наслідування митрополичого престолу. Церемонія відбулась в соборі святого Юра в присутності лише кількох довірених осіб, у тім числі Преподобного Миколи Чарнецького та Блаженного Микити Будки. Після смерті Шептицького 1 листопада 1944 року Йосиф Сліпий посів його місце. Митрополит добре знав – більшовики не відступляться, доки не знищать його та церкву – як вже сталося з церквами на Сході України. Коли через п'ять місяців (11 квітня 1945 року) пізно ввечері його арештували, це не стало для Блаженнішого несподіванкою.

Так розпочався другий страшний етап його життя – роки ув'язнення. На час слідства митрополит Йосиф рік перебував у Львівській тюрмі на Лонцького, де в катівні НКВД у нього вимагали – зречтись своєї віри. Сліпий був непохитний. Тоді його переправили до Києва, в Лук'янівську в'язницю, звідти – до Москви на Луб'янку, і далі по етапу в Сибір. Офіційний присуд – вісім років таборів – розтягнувся на вісімнадцять. За цей час було все: важка недуга, знущання, голод, не раз і не два Блаженніший перебував на межі між життям і смертю, але, незважаючи ні на що, продовжував свою місію – добровільного в'язня Христа ради. Більшовики боялись Йосифа Сліпого. Боялись його сили духу, його величі, того, як до нього тягнулись інші в'язні. Митрополита часто перевозили з одного табору до іншого, не рідше, ніж раз на півроку. Всюди, де б він не з'явився, отримував потужну підтримку, проповідував і настановляв, проводив богослужіння, використовуючи вино з родзинок і сухарі замість хліба. Єдиний проблиск надії спалахнув для Йосифа Сліпого після смерті Сталіна, коли Берія, бажаючи налагодити контакт з Ватиканом, залучив його до співпраці (митрополит мав знайти та представити обґрунтування діяльності Греко-Католицької Церкви в Україні). Спалахнув – і погас зі смертю Берії. Сліпого знову вислали, цього разу на схід, до Мордовії, де він проживав в домі інвалідів. А у 1958 році його повторно арештували та відправили до найгірших концентраційних таборів – туди, де вижити практично неможливо. Преподобний Йосиф Сліпий вижив, адже він ще не до кінця виконав своє призначення – в'язня за віру Хрестову.

Аж у 1962 році, завдяки клопотанню тодішнього папи Івана XXIII, представник президента Кеннеді Норман Казинс домогся від Хрущова звільнення Йосипа Сліпого для участі в II Ватиканському Соборі. Розпочалась третя фаза життя патріарха – після звільнення. Хворий і зморений, проте непохитний у своїй вірі, 71-річний Сліпий прибув до Риму (дорога на Батьківщину була для нього закрита назавжди), де його офіційно визнали Верховним митрополитом і членом Східної Конгрегації. Брав участь у соборі та вніс пропозицію піднести Києво-Галицький митрополичий престол до рівня патріаршого. Його підтримали одноголосно.

Менше ніж за рік після свого приїзду до Вічного міста, Блаженніший здійснив давню мрію свого вчителя Андрея Шептицького – відкрив перший Український Католицький Університет, правда не у Львові, а в Римі. В 1965 році став четвертим українським кардиналом. Не збираючись зупинитись на досягнутому, Йосиф Сліпий ініціював будівництво величного собору святої Софії, відновив храм Жировецької Матері Божої, заснував і сприяв розвитку монастирів, музеїв, бібліотек, видавництва... Відновив діяльність Українського богословського наукового товариства та видання квартальника «Богословія». З кожної серії книг, з кожного тиражу журналів чи газет, які видавав Патріарх, частину примірників завжди відкладали (за його бажанням) для подальшої передачі до України, після її звільнення від радянської окупації (для цього в УКУ було виділено окреме приміщення).

Проте головна мета, яку ставив перед собою Йосиф Сліпий, полягала в об'єднанні української церкви в одне ціле. Блаженніший багато подорожував, відвідував українську діаспору

по всьому світу, відстоював її інтереси перед представниками влади, закликав українців не боятись бути собою навіть далеко від рідної землі. Наголошував, як важливо плекати свою історію, свої традиції, духовно рости та розвиватись, а також здобувати освіту, займатись наукою, адже освіченими людьми не так легко маніпулювати.

На кожному етапі своєї діяльності патріарх зіштовхувався з активним спротивом, що сильно його засмучувало. Ватикан бажав зближення з Радянським союзом, був готовий іти заради цього на певні поступки, зокрема щодо інтересів УГКЦ. Блаженніший Йосиф активно відстоював позиції своєї церкви, що спричиняло невдоволення серед вищого духовенства Італії. Навіть не всі українські єпископи схвалювали політику свого патріарха. Проте він упевнено йшов до своєї мети. Як сам казав: «крізь терни до зірок» – не заради власної слави, а лише як смиренний в'язень Христа ради.

Кардинал Йосиф Сліпий відійшов у вічність 7 вересня 1984 року та був похований у соборі святої Софії в Римі. Через рік після розпаду СРСР – 27 серпня 1992 року – прах патріарха, згідно з його заповітом, перепоховали до крипти собору святого Юра у Львові, де він упокоївся поряд зі своїм попередником і наставником Митрополитом Андреем Шептицьким.

Також у своєму заповіті Блаженніший висловив сподівання, що одного дня всі християнські конфесії українського народу об'єднаються в єдину Церкву, якщо буде на те воля українського народу, то щоб місцем його останнього спочинку стала церква святої Софії в Києві.

Усе життя Йосиф Сліпий невтомно трудився на благо церкви та свого народу, його любили й поважали тисячі українців по всьому світу. Пам'ятають і шанують досі.

Подяку владиці Глібу (Лончині) за надзвичайно цікаву розповідь про життя та діяльність видатного українця висловили голова лікарської комісії НТШ, професор Оксана Заячківська, голова Наукового товариства імені Шевченка, член-кореспондент Національної академії наук України, доктор фізико-математичних наук, професор Роман Кушнір.

На завершення зустрічі преподобний отець прочитав молитву та благословив присутніх.

*Записала
Олена Адамович,
член Лікарської комісії НТШ*